

İŞLETME FİNANSMANI

Prof. Dr. Güven SAYILGAN

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İşletme Bölümü
Muhasebe-Finansman Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Sermaye Piyasalarının İşlevleri

- * Sermaye piyasalarının iki temel işlevi vardır:
 1. Tasarrufların rasyonel yatırım alanlarına kanalize edilmesini sağlayarak, ekonomideki kaynak dağılımını optimalleştirmek.
 2. Üretim araçlarının mülkiyetinin tabana yayılmasını sağlamak (şirketlerin, göreli olarak küçük sermaye birikime sahip toplumsal kesimlere küçük hisseler şeklinde satılması) ve böylece dengeli gelir dağılımının oluşumuna yardımcı olmak.

Birinci El Piyasa

- * Birinci el piyasalar, finansman gereksinimlerini karşılamak amacıyla ihraçları planlanan menkul kıymetlerin ilk satışının gerçekleştirildiği piyasalardır.
- * Birinci el piyasalara, **birincil** piyasalar da denilmektedir.
- * Birinci el piyasalarda menkul kıymet satışının gerçekleştirilmesi, ihracı yapan şirket veya kuruma nakit girişi sağlar.

Birinci El Piyasa

- * Yatırımcılar menkul kıymetleri ilk ihraçta, menkul kıymetleri ihraç eden şirketten veya menkul kıymetlerin satışına aracılık eden aracı kuruluştan alıyorlarsa yapılan işlemler birinci el piyasası işlemidir.
- * Bu işlemin gerçekleştirildiği piyasa da birici el piyasasıdır.
- * Birinci el piyasalara “ilk ihraç piyasaları” da denilmektedir.

İkinci El Piyasa

- * Menkul kıymetler birinci el piyasada satıldıktan sonra, yatırımcıların almış oldukları menkul kıymetleri satmaları veya bir başka yatırımcıdan menkul kıymet almaları şeklinde gerçekleştirilen işlemlerin yapıldığı piyasalara ikinci el piyasalar denilir.
- * İkinci el piyasalara, ikincil piyasalar da denilmektedir.

İkinci El Piyasa

- * İkinci el piyasalarda menkul kıymetlerin el değiştirmesi sağlanır.
- * Bu şekilde menkul kıymet yatırımı yapmış yatırımcılar gerektiğinde ellerindeki menkul kıymetleri nakde dönüştürebilme olanağı elde eder.
- * Bir başka ifade ile ikincil piyasalar, menkul kıymetlerin likiditelerini sağlar.
- * İkinci el piyasasının işleyişi sayesinde menkul kıymetlerin devamlı olarak bir piyasa fiyatının oluşması sağlanır.

İkinci El Piyasa

- * İkinci el piyasalarda yapılan işlemler, birinci el piyasalarda yapılan işlemlerin aksine menkul kıymetleri ihraç etmiş olan şirketlere nakit girişi sağlamazlar.
- * İkinci el piyasalarında oluşan menkul kıymet fiyatları, yatırımcıların ilgili şirketleri nasıl değerlendirdiklerini gösteren bir bilgi taşırlar.

İkinci El Piyasa

- * Bu saptamaya dayalı olarak; “menkul kıymetlerin ikinci el piyasalarda oluşan fiyatları, ilgili şirketlerin performansları hakkında piyasa katılımcılarının görüşlerinin ortalamasını yansıtırlar” diyebiliriz.

Spot Piyasalar

- * Spot piyasalar, alım satıma konu olan “varlığın” teslimin işlem anında yapıldığı, ödemenin ise genellikle teslimle eş zamanlı olarak yapıldığı piyasalardır.
- * Ödeme, nakit olabileceği gibi; çek, bono, poliçe gibi bir senet veya herhangi bir ödeme aracı kullanılarak da yapılabilir.
- * Spot piyasayı niteleyen en önemli özellik teslimin hemen yapılıyor olmasıdır.

Vadeli Piyasa

- * Spot piyasalarda, sermaye piyasası araçları işlem görebileceği gibi mal piyasası araçları da işlem görebilir.
- * Piyasaların vadeye göre sınıflandırılması durumunda, spot piyasaların alternatifi olan piyasalar vadeli piyasalardır.
- * Vadeli piyasalara, vadeli işlem piyasaları veya türev piyasaları da denilmektedir.
- * Vadeli piyasaların en belirgin özelliği, teslimin; tarafların anlaştığı gelecek bir tarihte gerçekleştirilecek olmasıdır.

Vadeli Piyasa

- * Vadeli piyasalarda, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikteki bir ticari malı, finansal göstergeyi, sermaye piyasası aracını veya dövizi satın alma ya da satma şeklinde işlemler gerçekleştirilmektedir.

Vadeli Piyasa

- * Vadeli piyasalardaki işlemlerin en temel özelliği, anlaşmaya konu olan varlığın teslimi ve bu varlığın parasal bedelinin ödenmesinin anlaşma anında değil de, gelecekteki ve tarafların üzerinde anlaştıkları bir tarihte veya bir zaman aralığında yapılacak olmasıdır.

Vadeli Piyasa

- * Vadeli piyasalar; Türkçe kaynaklarda, futures piyasalar, vadeli işlem piyasaları, türev piyasalar, derivatif piyasaları gibi isimlerle anılmaktadır. Bu piyasalarda varlıklarını temsil eden sözleşmeler alınıp satılmaktadır.
- * Bu sözleşmeler birer finansal araç gibi düşünülebilir. Sözleşmeler, temsil edilen varlığın sahipliğinin el değiştirmesine gerek olmaksızın, bu varlıkla ilgili hak ve yükümlülüklerin ticaretine olanak sağlar.

Vadeli Piyasa

- * Vadeli piyasalar, ürünlerin üreticilerine, bu ürünleri hammadde olarak kullanan sanayicilere, ihracatçılara, ithalatçılara, portföy yöneticilerine, banka yöneticilerine, yatırımcılara, piyasaları düzenleyen kamu otoritelerine ve ilgili birçok kesime fiyatların gelecekteki seyirleri hakkında fikir vererek daha rasyonel karar almalarına olanak sağlama şeklinde ekonomik yararlar sağlamaktadır.

Organize Menkul Kıymet Borsaları

- * Bu borsalar, belirli bir mekânda ve borsa yönetimi tarafından önceden belirlenmiş kurallara göre menkul kıymet almak veya satmak isteyen yatırımcıların alım satımlarını gerçekleştirdikleri organize piyasalardır. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası da bu özellikte bir organize borsadır.

Organize Menkul Kıymet Borsaları

- * Bu borsalarda işlem yapan alıcı ve satıcılar, borsa tarafından belirlenmiş olan kurallara uymak zorundadır.
- * İki taraf kendi arasında anlaşarak borsa tarafından belirlenmemiş bir işlemi bu borsa çatısı altında gerçekleştiremezler.

Organize Menkul Kıymet Borsaları

- * Organize piyasaları belirleyen en önemli parçalardan biri borsadır. Bir menkul kıymet borsasında eş zamanlı olarak hem spot menkul kıymet alım satımı hem de vadeli menkul kıymet alım satımına olanak veren işlemler yapılabilir.

Tezgâh Üstü Piyasaları (Over-the-Counter Markets)

- * Organize borsalara göre sınırlamaları çok daha az olan, esnek özellikteki piyasalardır. Bu piyasalarda fiziksel bir mekân yoktur.
- * Ayrıca, herhangi bir alıcı ve satıcının herhangi bir şekilde bir araya gelerek kendilerinin belirlediği koşullara göre alım satım yapmaları halinde yaptıkları işlemler de organize olmayan veya tezgâh üstü piyasası işlemi olarak kabul edilmektedir. Bu durumda ne bir borsa ne de bir özel sistem vardır.